ALİ TƏHSİL MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ KEYFİYYƏT TƏMİNATI STRATEGİYALARI

Esmira TALIBOVA*

Xülasə: "Ali Təhsil Müəssisələrində Keyfiyyət Təminatı Strategiyaları" adlı tədqiqat məqaləsi ali təhsildə keyfiyyət təminatı mexanizmlərinin mövcudluğunun əhəmiyyətini araşdırır. Məqalə, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə ali təhsil müəssisələrinin üzləşdiyi problemləri, o cümlədən qeyri-adekvat infrastruktur, sıradan çıxmış kurikulumlar və səmərəsiz qiymətləndirmə metodlarını araşdıraraq, səmərəli keyfiyyət təminatı strategiyalarına ehtiyacı vurğulayır. Məqalədə müsbət tədris nəticələrini təşviq edən və cəmiyyətə töhfə verən yüksək keyfiyyətli təhsilin təmin edilməsində keyfiyyət təminatının əsas rolu vurğulanır. Tədqiqat işi aydın vizyon və missiya, proqram və kurikulum tərtibatı, ixtisaslı pedaqoji kadr, effektiv tədris və təlim metodları, infrastruktur və maddi-texniki baza, araşdırma və innovasiyalar, davamlı qiymətləndirmə və təkmilləşdirmə kimi əsas elementlərə diqqət yetirməklə keyfiyyət təminatı strategiyaları üçün vahid çərçivə təklif edir. Hər bir element ətraflı müzakirə edilir, onun təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsində əhəmiyyəti vurğulanır. Məqalədə standartlara uyğun olmayan keyfiyyət təminatının nəticələri, o cümlədən yanlış kadr seçimi, sistemsiz kurikulum təqdimatı, qeyri-kafi infrastruktur, tələbələrin nəticələrinin aşağı düşməsi, sosial təsirin olmaması və tələbələrin narazılığı araşdırılır. Tədqiqat işi konsepsiya təhlilini ali təhsil müəssisələrində keyfiyyət təminatı anlayışlarını və nəticələrini hərtərəfli anlamağa və aydınlaşdırmağa yönəlmiş metodologiya kimi tətbiq edir. Elmi iş həm akademik mükəmməllik, həm də ictimai transformasiya üçün təhsil müəssisələrində səmərəli keyfiyyət təminatı proseslərinin qorunub saxlanmasının vacibliyini vurğulamaqla yekunlaşır.

Açar Sözlər: *Keyfiyyət Təminatı, Strategiyalar, Təhsil, Ali Təhsil Müəssisələri*

Quality Assurance Strategies in Higher Education Institutions

Abstract: The significance of having quality assurance mechanisms in HEIs has been investigated in this research paper, "Quality Assurance Strategies in HEIs". It investigated the obstacles less prosperous nations' HE systems face, which include outdated curricula, inadequate infrastructure, inadequate methods for evaluating them, underscoring the importance of developing effective quality assurance plans. The investigation stressed how important quality assurance is to guaranteeing excellent instruction, encouraging successful learning outcomes, advancing society advancement. The study contributed forth a comprehensive framework for quality assurance tactics, emphasizing crucial components like a unique mission, well-designed programs and curricula, skilled instructors, efficient teaching and learning techniques, infrastructure and facilities, innovation and research, ongoing evaluation and improvement. Every component is covered, emphasizing the significance it is to raising the standard of education. The article additionally examined the effects of inadequate quality assurance, including improper personnel selection, uneven curriculum delivery, insufficient infrastructure, lower student achievement, little social impact, student dissatisfaction. To fully comprehend concepts and implications of quality assurance in HEIs, the research used conceptual analysis as its methodology. The study's conclusion emphasized how crucial it is for educational institutions to continue to have efficient quality assurance procedures in place to promote academic excellence and social impact.

Key Words: *Quality Assurance, Strategies, Education, HEIs*

Giriş

Təhsildə keyfiyyət təminatı yüksək keyfiyyətli təhsilin təmin edilməsi və müsbət təlim nəticələrinin inkişafı üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. İnkişaf etməkdə olan ölkələr kontekstində, ali təhsil müəssisələrinin keyfiyyətli standartlaşdırmanın olmaması, pedaqoji heyətin səmərəsiz tədris təcrübələri, uyğunsuz kadr ixtisasları, zəif universitet infrastrukturu, sənaye tendensiyalarına və texnoloji irəliləyişlərə uyğun olmayan köhnəlmiş kurikulum, qeyri-adekvat maliyyə və resurslar, məzunların məşğulluq imkanlarının aşağı olması, akademik işçilər üçün etik narahatlıqlar və tələbənin təlim nəticələrini qiymətləndirmək üsullarının qeyri-kafi olması kimi problemlərlə qarşılaşır. Bütün bu amillər hərtərəfli keyfiyyət təminatı mexanizmlərinə ehtiyacı daha da aktuallaşdırır.

Təhsilin keyfiyyətinin qorunması və təmin edilməsi güclü cavabdehlik hissi tələb edən olduqca böyük bir məsuliyyətdir. Hər bir ölkə yüksək keyfiyyətli təhsil verməyə çalışdığı üçüm bu məsələ bütün dünyada narahatlıq doğurur.

* Müəllimə, Bakı Avrasiya Universiteti, Keyfiyyət Təminatı Sektorunun Müdiri, esya.talibova@gmail.com

DOI :10.30546/100981.1.2024.0206

Dünyanın bir çox ölkələri, eyni zamanda bir çox ali təhsil müəssisələri öz təhsil sistemlərinin keyfiyyətini yüksəltmək üçün effektiv strategiyalara malik olmadığına görə geniş yayılmış keyfiyyətsiz təhsillə mübarizə aparır.

Keyfiyyət təminatı termini "keyfiyyətin saxlanması və təkmilləşdirilməsi baxımından keyfiyyətə sistemli, strukturlaşdırılmış və davamlı diqqəti" nəzərdə tutur (Vroeijenstijn, 1995).

Geniş mənada, keyfiyyət təminatı effektiv nəticələri təmin etmək üçün kollec və universitetlərdə təhsil, tədqiqat və ümumi xidmət standartlarının saxlanması və təkmilləşdirilməsi üçün sistematik planlaşdırma, nəzarət və qiymətləndirmə kimi müəyyən edilir. Yəni, ali təhsil müəssisələrinin akademik məsələlərə, kadr-tələbə nisbətinə, vəzifəyə görə kadr strukturuna, kadrların inkişafına, maddi-texniki bazaya, maliyyələşdirmə imkanlarına, idarəetmədə yüksək standartlara uyğunluğa və onların nəticələrinin qiymətləndirilməsinə aid müəyyən meyarlara cavab vermə qabiliyyəti kimi anlaşılır (Opara, 2014; Ugodulunwa, 2015).

Təhsil iqtisadiyyat, bərabərlik, sülh və sosial inteqrasiya kimi sahələrdə sosial həyatı yaxşılaşdırır və bunun əksi yoxsulluqdan qurtulmağın açarı hesab olunan təhsil faktorudur. Bu səbəbdən təhsilin keyfiyyəti 2030-cu il Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin ilk beş məqsədindən biri hesab olunur. Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi 4 (SDG 4) keyfiyyətli təhsilə həsr olunmaqla yanaşı, 2015-ci ilin sentyabr ayında Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən təsdiq edilmiş 17 Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərindən biridir.

Müasir dünyada təhsil həyatda uğur qazanmaq istəyən hər bir insan üçün zəruri hesab olunur. Təhsil uğurun açarıdır və hər kəs təhsil almalıdır.

Keyfiyyətli təhsilə gəldikdə bir sıra müxtəlif təriflər var, lakin əksəriyyətiniz razılaşarsınız ki, keyfiyyətli təhsil sistemi üç amili ehtiva edir: keyfiyyət, əlçatanlıq və ümid.

Qeyd etmək lazımdır ki, güclü təhsil sistemi bir neçə əsas amillə xarakterizə olunur: keyfiyyət, əlçatanlıq və ümid. Hər bir amili ayrılıqda təhlil etmək lazımdır:

Keyfiyyət: Keyfiyyətli təhsil sistemi yüksək keyfiyyətli tədrisə, müvafiq kurrikuluma və effektiv öyrənmə metodlarına diqqət yetirir. O, tənqidi təfəkkür, problem həll etmə bacarıqları, yaradıcılıq və mövzuları dərindən dərk etmə kimi məsələlərə nəzər salır. Keyfiyyətli təhsil, eyni zamanda müəllimlər tərəfindən cəlbedici və məlumatlandırıcı dərslərin keçirilməsini təmin edərək onları yüksək ixtisas əldə etməyə və dayanıqlı olmağa təşviq edir.

Əlçatanlıq: Əlçatanlıq dedikdə sosial-iqtisadi vəziyyətindən, fiziki imkanlarından və ya yerləşdiyi yerdən asılı olmayaraq bütün insanların təhsil alma imkanlarının təmin edilməsi nəzərdə tutulur. Buraya müəyyən qrupların təhsil almasının qarşısını ala biləcək maneələrin aradan qaldırılması daxildir. İnklüziv təhsil sistemi hər kəsə bərabər imkanlar təqdim edir və gender bərabərsizliyi, əlillik və sosial-iqtisadi bərabərsizliklər kimi problemləri həll edir.

Ümid: Təhsil kontekstində ümid anlayışı tələbələrə məqsəd və istək hissinin aşılanması kimi xarakterizə edilir. Keyfiyyətli təhsil sistemi bilik və bacarıqlar verməklə yanaşı gələcəyə nikbinlik hissi yaradır. Bu anlayış tələbələrə öz potensiallarına inanmağa kömək edir və tələbələri şəxsi inkişafa və sosial tərəqqiyə aparan məqsədləri müəyyən etməyə və onlara nail olmağa təşviq edir.

Bu üç amilin birləşməsi insanlara cəmiyyətə və öz həyatlarına mənalı töhfələr verməyə imkan verən vahid təhsil sistemini formalaşdırır. Qeyd etmək lazımdır ki, həmin məqsədlərə nail olmaq səlahiyyətli orqanlar, təhsil işçiləri, ailələr və icmalar arasında əməkdaşlığın yaranmasını zərurətə çevirir.

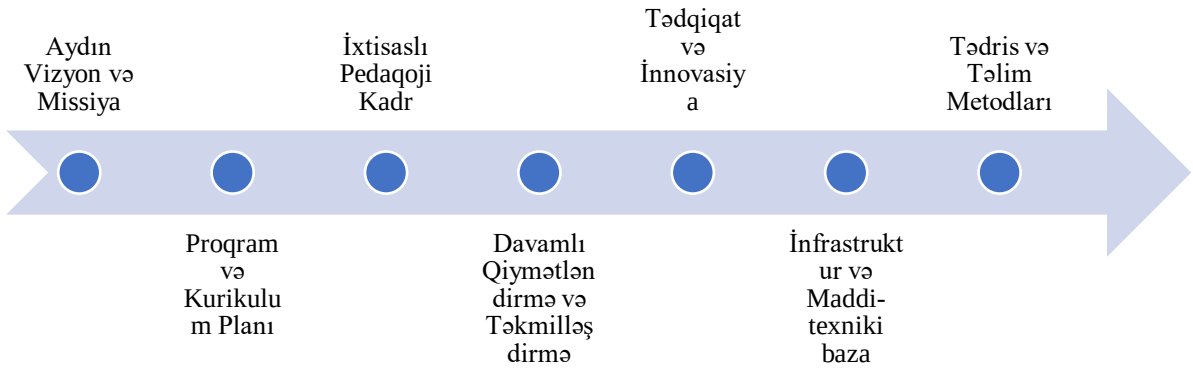
Təəssüf ki, bütün dünyada təhsil sistemlərini müqayisə edərkən bu aspektlər çox vaxt nəzərə alınmır. Bu gün dünyada insanların əksəriyyəti təhsil almaq imkanına malik olsalar da, təhsil üçün səciyyəvi olan keyfiyyəti əldə edə bilmir.

Bu səbəbdən, cəmiyyət üçün səmərəli sayılan keyfiyyətli təhsili təmin etmək məqsədilə bu məqalə təhsildə dünya səviyyəli keyfiyyət təminatı strategiyalarını yetərincə əks etdirməyə çalışır və xüsusi olaraq ali təhsil müəssisələrində keyfiyyət təminatı strategiyalarını təqdim edir.

1. Çərçivə

Ali təhsil müəssisələrində (HEI) keyfiyyət təminatı (QA) strategiyaları cəmiyyətə yüksək keyfiyyətli təhsil və xidmətlərin çatdırılmasını təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu strategiyalar müəssisə tərəfindən verilən təhsilin keyfiyyətinin saxlanmasına və artırılmasına töhfə verən geniş spektrli fəaliyyətləri və mülahizələri əhatə edir.

Tədqiqatçı etibarlı və keyfiyyətli təhsili təmin etmək üçün təsvir olunan elementləri nəzərə alaraq aşağıdakıları işləyib hazırlamış və təklif etmişdir:

1.1. Aydın Vizyon (strateji baxış) və Missiya

1980-ci illərin sonlarında araşdırmalar missiya bəyanatlarının təşkilatın korporativ imicinə necə təsir etdiyini araşdırmağa başladı. Achua və Lussier (2016) təşkilatın missiya bəyanatını bir təşkilatı digər oxşar biznes və təşkilatlardan fərqləndirən davamlı məqsəd bəyanatı kimi müəyyən etmişdir.

Aydın şəkildə müəyyən edilmiş və bildirilmiş vizyon və missiya bəyanatı hər hansı bir təşkilat üçün əsas təməllər hesab olunur. Bu bəyanatlar yüksək keyfiyyətli məqsəd və vəzifələrin müəyyən edilməsi üçün zəmin yaradan həcmli çərçivə formalaşdırır.

Aydın vizyon təşkilatın uzunmüddətli istəklərini ifadə edir və arzu olunan gələcəyin cəlbedici görüntüsünü təqdim edir. Eyni zamanda, missiya bəyanatı təşkilatın əsas məqsədini, dəyərlərini və əsas fəaliyyətlərini əks etdirir. Birlikdə bu bəyanatlar təşkilatın qərarlarını, fəaliyyət və strategiyalarını istiqamətləndirən bələdçi rolunu oynayır. Məqsəd və vəzifələri ümumi çərçivəyə uyğunlaşdırmaqla, təşkilat öz effektivliyini və təsirini artıran vahid və məqsədyönlü yanaşmanı təmin etmiş olur.

Bir müəssisə üçün aydın bir vizyon və missiya olmadan, keyfiyyət təminatı haqqında düşünülməsi və danışılması mümkün deyil. Vizyon və missiya bəyanatları bizim kim olacağımız, necə görünəcəyimiz və hara getməyimiz barədə fikir formalaşdırır. İstənilən universitetin administrativ heyəti öz qurumunun vizyonunu və missiyasını nəzərə almalı və əməkdaşları ilə daim əlaqə saxlamalı və fikirləri paylaşmalıdır.

1.2. Proqram və Kurikulum Planı

Kurikulum anlayışını hər hansı konkret kontekstdə müəyyən etmək o qədər də asan məsələ deyil. Fərqli insanların baxışlarına və mövqelərinə görə, bu anlayış müxtəlif formada düşünülür. Bəzi insanlar diqqətin öyrənməyə, öyrənənə və öyrənənin bütün planlaşdırılmış və planlaşdırılmamış təcrübələrinə yönəldilməli olduğuna inansa da, bəziləri bu anlayışı tədris və

müəllimlə əlaqələndirir. Beləliklə, Fafumera (1974: 58), geniş mənada kurrikulumu bütün təhsil prosesi, yəni təhsil prosesinin həyata keçirildiyi ümumi mühit kimi müəyyən edir.

Proqram və kurrikulum planı təkcə dəqiq və strukturlaşdırılmış deyil, eyni zamanda aktual və müasir xarakter daşıyan təhsil strukturlarının formalaşdırılmasının mürəkkəb prosesini əhatə edir. Bu çoxşaxəli fəaliyyət kurs materialını real dünyanın tələbləri ilə ardıcıl şəkildə əlaqələndirən, eyni zamanda müxtəlif sənaye sahələrinin inkişaf edən standartlarını və ümumilikdə cəmiyyətin dinamik ehtiyaclarını əks etdirən akademik proqramların və kurikulumların yaradılmasını əhatə edir. Bu sxem sənaye standartlarını diqqətlə nəzərdən keçirməklə tələbələrin məzun olduqdan sonra seçdikləri sahələrdə uğurlu karyera üçün lazım olan praktiki bacarıq və biliklərlə təmin olunmasına zəmin yaradır. Eyni zamanda, sosial ehtiyacların inteqrasiyası kurrikulumun daha geniş çağırışlara və istəklərə cavab verməsini təmin edir və yalnız elmi cəhətdən deyil, eyni zamanda sosial cəhətdən məlumatlı və günün aktual problemlərinə cavab verən öyrənənlər nəslinin yetişməsinə kömək edir.

Beləliklə, proqram və kurrikulum tərtibatının əsas komponentini onun elmi əsaslılıq, fəaliyyət sahəsinin aktuallığı və ictimai əhəmiyyətlilik arasında ahəngdar tarazlıq yaratmaq və bununla da öz karyeralarında və əhatələrində önəmli töhfələr verməyə hazır olan fərdləri yetişdirmək bacarığı təşkil edir.

1.3. İxtisaslı Pedaqoji Kadr

Fakültə üzvləri tələbələrin keyfiyyətini, əxlaqi prinsiplərini, öhdəliyini, əməkdaşlıq və səmərəlilik səviyyəsini müəyyən şəxslərdir. Bu məsələ ilə bağlı ən böyük məsuliyyət fakültə dekanı və kafedra müdirlərinin üzərinə düşür.

Bundan əlavə, ixtisaslı pedaqoji kadr hər bir təhsil müəssisəsinin səmərəli fəaliyyətinin əsas sütunlarından biri hesab olunur. Yüksək inkişaf səviyyəsinə malik mühit yaratmaq və bilikləri yaymaq üçün yüksək ixtisaslı, əhəmiyyətli təcrübəyə malik, həm tədris, həm də tədqiqat sahələrinə ardıcıl bağlılığı olan pedaqoji heyəti diqqətlə seçmək lazımdır.

Yüksək ixtisaslı pedaqoji heyət müxtəlif təcrübə və perspektivləri təmsil etməklə yanaşı tələbələrin hərtərəfli inkişafına töhfə verdikləri üçün hər hansı bir təhsil müəssisəsinin əsasını təşkil edir. Mövzu ilə bağlı sahib olduqları dərin bilik və praktiki təcrübələr sayəsində onlar tələbələrə nəzəri anlayışlar və real dünya tətbiqləri arasında körpü yaradan praktiki fikirlər aşılaya bilər.

Bundan əlavə, tədqiqat fəaliyyətlərində fəal iştirak edən pedaqoji heyət auditoriyaya öz sahələrindəki ən son nailiyyətlərlə təsir göstərir, tələbələri tənqidi düşünməyə və inkişaf edən tendensiyalardan xəbərdar olmağa ruhlandırır. Həm tədrisə, həm də tədqiqata olan həvəsi simvolizə edən ixtisaslı professor-müəllim heyəti intellektual marağı, innovasiyanı və dərin bilik axtarışını təşviq edən dinamik elmi cəmiyyətin əsasını təşkil edir.

1.4. Tədris və Təlim Üsulları

Keyfiyyətli təhsilin əldə edilməsində tədris və təlim metodları mühüm rol oynayır. Tədris metodlarının effektivliyi tələbələrin bilikləri nə dərəcədə yaxşı öyrənməsinə və yadda saxlamasına, tənqidi düşünmə bacarıqlarını inkişaf etdirməsinə və son nəticədə akademik nailiyyətlərində uğur qazanmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Tələbənin fəal iştirakı və cəlb edilməsi, fərdi öyrənmə üslublarının başa düşülməsi, tədris zamanı texnologiyanın inteqrasiyası, tələbələrin tənqidi düşünmə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, öyrənənlərin bacarıq və biliklərinə hörmətlə yanaşılması, tələbələrin təlim mövzusuna marağının stimullaşdırılması və təlimin güclü tərəflərinin effektiv qiymətləndirilməsi üsulları və təkmilləşdirməyə ehtiyacı olan sahələr tələbələrin öyrənmə prosesini inkişaf etdirən və onların ixtisaslı məzun kimi formalaşmasına imkan verən amillərdir.

1.5. İnfrastruktur və Maddi-Texniki Baza

Bir sıra ölkələrdə təhsilin aşağı səviyyəsi maddi-texniki bazanın kifayət qədər olmaması ilə bağlıdır. Maddi-texniki baza tələbələrin təhsil alması üçün əlverişli şəraiti təmin edir. Müasir maddi-texniki baza tələbələrin öyrənməsinə və uğurlarına mühüm və müsbət təsir göstərir (Shami və Hussain, 2005). Məktəbin maddi-texniki bazası keyfiyyətli təhsilin təmin olunmasında əsas amil hesab olunur.

Universitetin infrastrukturu və tədris şəraiti təlim nəticələrinə təsir göstərir. Yaxşı təmir edilmiş sinif otaqları, kitabxanalar və iş yerləri daxil olmaqla dəstəkləyici öyrənmə mühiti tələbələrin diqqətini, konsentrasiyasını və məşğulluğunu yaxşılaşdırır. Təmiz və rahat mühit müsbət münasibət yaradır və tələbələrin dərslərinə diqqət yetirməsini asanlaşdırır. Geniş iş sahəsinə malik yaxşı təchiz olunmuş kitabxana tədqiqat və müstəqil öyrənməni təşviq edir, tələbələrə biliklərini sinifdən kənarda genişləndirməyə imkan verir.

Digər tərəfdən, həddindən artıq səs-küylü və izdihamlı kampus tələbə performansına mənfi təsir göstərə bilər, çünki auditoriyanın səs-küyünün çox olması eşitmə və auditoriyada fikrini cəmləməyə mane olur; sinif otaqlarında həddindən artıq temperatur tələbələrin təhsil prosesinə təsir göstərir; bütün tələbələrin, o cümlədən əlilliyi olan tələbələrin əlçatan olmadığı infrastruktur eksklüzivliyi təşviq edir və bu hal bir çox tələbələrin geridə qalması ilə nəticələnir; Kampusda tələbələrin müzakirələrdə iştirak edə biləcəyi və asudə vaxt keçirə biləcəyi idman meydançaları və açıq yerlər kimi istirahət imkanlarının olmaması tələbələrin fiziki və yaradıcı potensialını azaldır, bu da öz növbəsində onların öyrənmə prosesinin ümumi keyfiyyətini aşağı salır.

Blatchford və digərləri (2009) sinif ölçüsü ilə sinifdəki proseslər arasında mənfi əlaqənin olduğunu göstərir. Sinif ölçülərindəki fərqlər sinif proseslərinə təsir edə bilər ki, bu da öz növbəsində tələbələrin diqqətinə və müəllimlər və həmyaşıdları ilə fəal iştirakına təsir göstərir. Kiçik siniflərdə olan müəllimlər tələbələrə fərdi diqqət yetirmək, sinifi effektiv şəkildə izləmək və idarə etmək və tələbələrlə daha yaxşı əlaqələr qurmaq ehtimalı daha yüksəkdir. Eyni şəkildə, kiçik siniflərdə olan tələbələr öyrənmə prosesinə daha çox cəlb oluna və müəllimlər və həmyaşıdları ilə daha çox ünsiyyət qura bilər (Blatchford et al., 2009).

Bu məsələ hazırda Somalidə aktualdır, burada ailə və ya biznes üçün nəzərdə tutulmuş binada fəaliyyət göstərən, bəzilərinin əhalinin sıx məskunlaşdığı səs-küylü ərazilərdə yerləşdiyi universitetə rast gələ bilərsiniz.

1.6. Tədqiqat və İnnovasiya

Təhsilin keyfiyyəti akademik müəssisə daxilində Tədqiqat və İnnovasiyaların təşviqi ilə hərtərəfli əlaqələndirilir. Tədqiqat və innovasiyaların fəal şəkildə həvəsləndirilməsi həm müəllimlərin, həm də tələbələrin qabaqcıl tədqiqat və kəşflərlə məşğul olduğu bir mühitin yaradılmasına kömək edir. Bu məşğuliyyət təkcə biliklərin sərhədlərini genişləndirmir, həm də verilən təhsilin ümumi keyfiyyətini artırır. Pedaqoqlar davamlı tədqiqatlarla məşğul olduqda, ən son tədqiqatları və metodologiyaları birbaşa sinifə təqdim edir, öyrənmə təcrübəsini real dünya tətbiqləri və müvafiq anlayışlarla zənginləşdirir.

Bundan əlavə, tədqiqata əsaslanan təhsil tələbələrdə tənqidi düşünmə, problem həll etmə və analitik bacarıqları inkişaf etdirir. Tədqiqat layihələrinə cəlb olunan tələbələr ənənəvi dərslikdən kənara çıxan praktiki təcrübə əldə etmiş olur. Bu amil, keyfiyyətli təhsilin bütün vacib aspektlərini təşkil edən maraq, yaradıcılıq və biliyin formalaşması prosesinin qiymətləndirilməsini təşviq edir.

Tədqiqat və innovasiyaların müəssisənin nüfuzuna təsiri də danılmazdır. Tədqiqat aparmaq səyləri ilə biliyin inkişafına fəal töhfə verən müəssisələr akademik və peşəkar dairələrdə nüfuza sahib olur. Güclü reputasiya, öz növbəsində, tanınmış alimləri, tədqiqatçıları və tələbələri cəlb edərək, təhsil təcrübəsini daha da təkmilləşdirən dinamik öyrənmə mühitinin yaranmasına səbəb olur.

Eyni zamanda, tədqiqat və innovasiya mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi müasir bilikləri, praktik tətbiqləri və tənqidi düşünmə imkanlarını aşılamaqla təhsilin keyfiyyətini birbaşa artırır. Təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və institusional reputasiyanın gücləndirilməsinin qarşılıqlı faydaları hərtərəfli və keyfiyyətli təhsilin təmin edilməsi üçün tədqiqata və innovasiyaya sərmayə qoymağa zəmin yaradır.

1.7. Davamlı Qiymətləndirmə və Təkmilləşdirmə

Uqodulunva-nın fikrinə əsasən (2015) keyfiyyətin təminatı sistemin, müəssisənin və ya proqramın keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinin davamlı prosesidir. Bu amil nəticəyə nail olmaq üçün istifadə olunan və bir elementin keyfiyyətini təsdiq etməyə və ya ona zəmanət verməyə yönəlmiş prosesin təkmilləşdirilməsinə diqqət yetirir.

Davamlı qiymətləndirmə tələbənin təhsil müəssisəsində biliyi, fəaliyyət sahəsi və xarakterinin inkişafı baxımından nələr əldə etdiyi barədə məlumat əldə etmək üsulu kimi anlaşılır. Başqa sözlə, davamlı qiymətləndirmə tələbələrin müəyyən müddət ərzində (məsələn, bir semestr, sessiya və ya təhsil səviyyəsinin bütün dövrü) testlər, tapşırıqlar, layihələr, laboratoriyalar, şifahi imtahanlar, praktiki tapşırıqlar və digər təlim formaları üzrə fəaliyyətini nəzərə alır.

Faktiki olaraq, davamlı qiymətləndirmə tələbənin performansı haqqında qeydlərin davamlı və sistematik olmasının və bu cür qeydlərin diqqətlə aparılmasının labüd olduğunu nəzərə çatdırır (İbrahim, 2010).

Davamlı qiymətləndirmə və təkmilləşdirmə təhsilin keyfiyyətinin təmin edilməsində həlledici rol oynayır. Davamlı qiymətləndirmə tələbələrin öyrənmə prosesi müddətində fəaliyyətinin və qavrama bacarığının ardıcıl qiymətləndirilməsini əhatə edir.

Mühazirəçilər yalnız yekun imtahan nəticələrinə etibar etmək əvəzinə, tələbələrin irəliləyişlərini ölçmək üçün viktorinalar, tapşırıqlar, layihələr, təqdimatlar və sahə səfərləri kimi müxtəlif qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməlidirlər. Davam edən qiymətləndirmə prosesi həm tələbələrə, həm də təlimçilərə vaxtında əks əlaqə yaratmağa imkan verir. Mühazirəçilər və tədris şöbələri başa düşməlidirlər ki, bütün semestrdə bir və ya iki qiymətləndirmə tələbələrin irəliləyişlərini qiymətləndirməyi çətinləşdirəcək və tələbələrin standartlarının və akademik biliklərinin azalmasına səbəb olacaqdır.

Tədqiqatçı qeyd olunanları ümumiləşdirərək hesab edir ki, yuxarıda təfərrüatlı elementlərin düzgün tətbiqi ali təhsil müəssisələri tərəfindən təklif olunan təhsil və xidmətlərin keyfiyyətinin saxlanması və artırılması üçün vahid yanaşma ola bilər ki, bu da intizamlı, aktiv fəaliyyət göstərən, hərtərəfli təlim keçən, real həyatda düşünməyi bacaran tələbələrin yetişməsi ilə nəticələnə bilər.

2. Metodologiya

Tədqiqatçı inkişaf etməkdə olan ölkələrdə fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələrində ən çox istifadə edilən, lakin haqqında az yazılan terminlərdən biri olan ali təhsil müəssisələrində keyfiyyət təminatının məzmununu, əlaqələrini və nəticələrini anlamaq, aydınlaşdırmaq və təhlil etmək üçün konseptual təhlildən istifadə etmişdir.

Bu metoddan istifadə tədqiqatçıya keyfiyyət sahəsində müxtəlif elementlərin sistematik şəkildə tədqiqinə, mənalarını vurğulamağa və təsirlərini açmağa imkan verdi. Bu metod qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırmağa kömək etdi və ali təhsil kontekstində keyfiyyət təminatının daha dəqiq anlaşılmasına şərait yaratdı. Bundan əlavə, qeyd olunan metod tədqiqatçıya ali təhsil müəssisələrində keyfiyyət təminatının müxtəlif elementlərini araşdırmağa imkan verdi. Onların düzgün istifadəsi təhsilin ümumi keyfiyyətinə töhfə verə bilər.

3. İmplikasiyalar

Təhsildə keyfiyyət təminatı səviyyəsinin aşağı olması təhsil standartlarını əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər. Keyfiyyət təminatı, verilən təhsilin keyfiyyətini izləmək, qiymətləndirmək və qoruyub saxlamaq üçün tətbiq edilən proseslərə və sistemlərə aiddir. Bu səbəbdən, keyfiyyət təminatının metodları barədə məlumatlılıq olmadıqda və ya səmərəsiz olduğu halda, burada ətraflı izah edildiyi kimi bir çox problem yarana bilər:

3.1. Yanlış Kadr Seçimi

Kadrların düzgün seçilməməsi ali təhsil müəssisələrinə əhəmiyyətli dərəcədə qərəzli təsir göstərə, onların funksionallığının müxtəlif aspektlərinə və ümumi inkişafına mənfi təsir edə bilər. İnzibati heyət, pedaqoji heyət və müəllimlər ali təhsil müəssisələrinin əsas sütununu təşkil etməklə yanaşı, biliklərin verilməsi, əməliyyatların idarə edilməsi, akademik mühitin formalaşdırılmasına cavabdehdirlər.

Seçim prosesləri zamanı lazımi təcrübəyə, öhdəliklərə və təşkilatın dəyərlərinə uyğun olan şəxslərin müəyyən edilməməsi, natamam ali təhsilli şəxslərə rəhbər statusunun və səlahiyyətlərin verilməsi, subordinasiyanın gözlənilməməsi tədris keyfiyyətinin aşağı düşməsi, elmi məhsuldarlığın və akademik standartların bütövlükdə azalması, digər sərişẗəli əməkdaşların motivasiyasının aşağı düşməsi, həmin Ali təhsil müəssisəsini tərk etmək istəyi və nəhayət keyfiyyətli kadrların itirilməsi ilə nəticələnə bilər.

Kadrların yerləşdirilməsi zamanı keyfiyyətə diqqətin yetirilməməsi, yüksək ixtisaslaşmış yerli və beynəlxalq dərəcəli sertifikatlaşmış kadrlarla heç bir akademik göstəricisi olmayan və idari heyətə təyinat yolu ilə daxil edilən aşağı keyfiyyətli kadrlara diferensial yanaşmanın tətbiq edilməməsi, özündən razılıq kimi xüsusiyyətin qəbul edildiyi mənfi institusional keyfiyyət mədəniyyətin formalaşmasına şərait yarada bilər. Bu hal innovasiya və institusional təkmilləşdirməni azaldan başlıca amillərdəndir.

Bundan əlavə, seçilmiş heyətin bacarıqları və məsuliyyətləri arasında uyğunsuzluğun olması məyusluq və tükənmə kimi halların yaranmasına, pedaqoji heyət və işçi heyəti arasında motivasiya və iş məmnunluğunun azalmasına səbəb ola bilər. Bu hal, öz növbəsində, tələbələrin fəallığına təsir göstərə bilər, çünki ruhdan düşmüş pedaqoqların tələbələrin təhsillərində üstün olmaları üçün lazım olan motivasiya və dəstəyi təmin etmək ehtimalı az olur ki, bu da zaman keçdikcə müəssisənin nüfuzuna xələl gətirir.

3.2. Kurrikulum Tətbiqində Uyğunsuzluq

Keyfiyyət təminatının aşağı olması kurrikulumun uyğunsuz formada çatdırılmasına səbəb ola bilər. Müəssisənin keyfiyyətə nəzarət şöbəsi tərəfindən yerinə yetirilən işlərin keyfiyyəti qənaətbəxş olmadığı halda, sinif üzrə bəzi fənn blokları standart qaydadan daha az fəsillərə malik ola və digər tələbələr mühazirəçinin təhsil səviyyəsinin qurbanına çevrilə bilər. Bəzi müəllimlər tələbələrin fənn ilə əlaqəsini nəzərə almadan tələbələrə onların təhsili ilə bağlı fəsilləri öyrətməyə üstünlük verir. Digər müəllimlər nəzərdə tutulmuş proqramdan kənara çıxa, vacib mövzuları diqqətə çatdıra və ya tələb olunan materiala kifayət qədər diqqət yetirə bilmir. Bu uyğunsuzluq tələbələrin bilik və bacarıqlarında boşluqlara yaranmasına səbəb ola bilər.

3.3. Qeyri-kafi İnfrastruktur və Resurslar

Məktəbin maddi-texniki bazası məktəblərdə səmərəli tədris və təlimi təmin edən maddi resurslardır. Castalsi (1971) həmin vasitələri səriştəli müəllimə lazımi təminat olmadıqda belə daha yüksək səviyyəli təlim effektivliyinə nail olmağa imkan verən anlayışlar kimi qəbul etmişdir.

Binalar, sinif otaqları, laboratoriyalar və avadanlıqlar məktəblərdə və universitetlərdə tədris mühitinin əsas komponentlərini təşkil edir. Yüksək keyfiyyətli infrastrukturun digər üstünlüklərlə yanaşı, yüksək səviyyəli təhsili təmin etdiyinə, tələbənin nəticələrini yaxşılaşdırdığına və məktəbi tərk etmə nisbətini azaltdığına dair əsaslı sübutlar mövcuddur.

Keyfiyyətli təhsil düzgün infrastruktur, o cümlədən sinif otaqları, laboratoriyalar, kitabxanalar və texnoloji resursların mövcudluğunu şərtləndirir. Keyfiyyət təminatının aşağı olması bu obyektlərə az sərmayə qoyulmasına gətirib çıxara bilər ki, bu hal effektiv öyrənmə mühitinin yaradılmasını çətinləşdirə bilər.

Qeyri-kafi infrastruktur və məhdud resurslar effektiv öyrənmə və inkişaf üçün ciddi maneələr yaradır. Məsələn, universitetdə yaxşı təchiz olunmuş sinif otaqları, kitabxanalar, laboratoriyalar və texnoloji resurslar kimi lazımi şərait olmadıqda, tələbələr praktik təcrübədən və interaktiv təlim imkanlarından məhrum olur, nəticədə bir çox ali təhsil müəssisələrində ixtisassız məzunlar yetişir.

3.4. Müvəffəqiyyət Göstəricilərinin Aşağı Olması

Ali təhsildə keyfiyyətin təminatı məsələsi dünyanın ali təhsil müəssisələri arasında hərtərəfli diqqət cəlb edən məsələlərdən hesab olunur. Bu diqqət, əsasən, həmin müəssisələrin keyfiyyətli təhsilə artan tələbatını ödəməyə hazır olmasından irəli gəlir. Dünyadakı universitetlər davamlı və rəqabətli şəkildə ictimai məmnuniyyəti və maraqlı tərəflərin tələblərini təmin edən institusional missiya və məqsədlərinə nail olmaq üçün səy göstərirlər (Angappapillai və Annapoorani, 2012).

Əksər ali təhsil müəssisələri keyfiyyətli təhsil sisteminə malik olmağın vacibliyindən xəbərdar olsalar da, onların bir çox keyfiyyətləri tələbələrin və digər maraqlı tərəflərin tələbləri ilə uyğunluq təşkil etmir.

Təhsildə keyfiyyətsiz təminat, ümumi akademik nailiyyətlərin və şəxsi inkişafın azalmasına gətirib çıxardığı üçün tələbələrin nəticələrinə ciddi təsir göstərə bilər.

Təhsil müəssisələrinin standartlaşdırılmış keyfiyyət təminatı göstəricilərini həyata keçirə bilməməsi kurikulumların qeyri-adekvat tərtibi, zəif tədris metodları və tədris materialları, köhnəlmiş tədris təcrübələri, elm sahəsində tələbələr üçün praktiki bacarıqların yetərsiz olması, tələbələrin qeyri-kafi qiymətləndirilməsi, tələbələrin təlim prosesində aşağı fəallığı ilə bağlı bir sıra problemlərin meydana çıxmasına və tələbələrin ixtisasları üçün lazım olan lazımi bacarıq, təcrübə və əsas anlayışlardan geri qalmasına səbəb olur.

Sadalanan hallar tələbələrin tədris nəticələrinin azalmasına səbəb olan aşağı keyfiyyətli təminatın ən mühüm nəticələridir. Bu hal tələbələrin ali təhsildə və ya işçi qüvvəsi arasında uğur qazanmaq üçün lazımi bacarıq və biliklərə malik olmadan irəliləməsi, ümumi təhsil standartlarının aşağı düşməsi ilə nəticələnir.

3.5. İctimai Təsirin Olmaması

Yeni məzunlarla tanış olarkən bütün sosial sektorlarda yeni innovatorlara sahib olmağa səy göstərməyimizə baxmayaraq, təhsilimizin keyfiyyətinin yetəri qədər yüksək səviyyədə olmadığı və sosial ehtiyaclarımız və real dünya tələblərimizlə əlaqəli olmadığı halda istədiyimiz nəticəni əldə etməyimiz mümkün olmur.

Müsbət sosial qarşılıqlı əlaqə, tənqidi təfəkkür, effektiv ünsiyyət bacarıqları, sosial münasibət, vətənpərvərlik, emosional intellekt və qlobal düşünmə qabiliyyəti olmayan tələbələr sosial transformasiyalarına müsbət sosial təsir göstərə bilmir.

Təhsilin keyfiyyətsizliyi tələbələrin ictimai təsiri üçün geniş nəticələrə səbəb ola bilər.

Ali təhsil müəssisələrində keyfiyyət təminatının səmərəsizliyi tələbələrin sosial inkişafa təsirinin, davranışının, qrafologiya, tənqidi təfəkkür, ünsiyyət, mesajlaşma, eləcə də münasibətinin yetərincə olmaması ilə nəticələnmişdir. Ali təhsil müəssisələri birmənalı olaraq onları bitirən tələbələrin təfəkkürünə və tipinə ciddi təsir göstərməlidir; bu amillərin olmaması universitetin cəmiyyətdə və təhsil ictimaiyyəti daxilində nüfuzuna daha böyük mənfi təsir göstərə bilər.

Bundan əlavə, tələbələrdə tərbiyəvi davranışların və sosial bacarıqların olmaması onların icmaları daxilində əlaqələr qurmaq və əməkdaşlıq etmək qabiliyyətinə mane ola bilər.

Qeyri-kafi təhsil mühiti sosial transformasiyanı təşviq edə bilmir, tələbələrin müsbət sosial dəyişikliklərə fəal töhfə verənlərə çevrilməsinə mane olur.

Bundan əlavə, Somalidə sosial həyatda və iş yerlərində nepotizm problemi və vətənpərvərlik hissinin yetərsiz olması tələbələrə meritokratiya və vətəndaş məsuliyyəti dəyərlərini aşılamayan təhsil sistemlərinin nəticəsindən irəli gələ bilər.

Bu səbəbdən universitetlərdə təhsilin keyfiyyətinə diqqət yetirilməməsi mövcud vəziyyətin mənfiyə doğru dəyişməsinə və kadr emiqrasiyasına səbəb olur, çünki aydın düşünməyi bacaran şəxslər digər ölkələrdə daha yaxşı təhsil imkanları axtarır və yerli cəmiyyəti potensial dəyişiklik faktorlarından məhrum edir.

3.6. Tələbə Narazılığı

Təhsildə keyfiyyət təminatına etinasızlıq müxtəlif səbəblərdən tələbələrin narazılığına əhəmiyyətli dərəcədə kömək edə bilər. Təhsil müəssisələri tələbələrin tələblərinə, işçilərin ixtisaslarına, işçilərin iş saatlarına, tədris metodlarına, kurrikuluma uyğunluğuna və tələbələrin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinə lazımi diqqət yetirmədikdə, tələbələrin zəif öyrənmə təcrübəsi ilə üzləşmə ehtimalı daha yüksəkdir.

Təhsil müəssisəsində keyfiyyət yönümünün olmaması tələbələrin uyğun olmayan materialı öyrənməsi, qeyri-kafi təhsil səbəbindən əmək bazarına lazımi səviyyədə hazırlaşmaması, qeyri-adekvat təlim resursları ilə qarşılaşması, qeyri-kafi pedaqoji dəstək, qərəzli qiymətləndirmə sistemləri və kursa yazılarkən əldə etmək istədiklərinə nail ola bilməməsi ilə nəticələnir. Bütün bu problemlər tələbələrdə narazılıq, məyusluq, maraqsızlıq, motivasiyanın olmaması və öyrənmə prosesindən yayınma hallarına səbəb ola bilər. Bütün bu problemlər birlikdə narazılığa, məyusluğa, maraqsızlığa, motivasiyanın olmamasına və tələbənin tədris prosesində iştirakdan yayınmasına səbəb ola bilər.

Tələbələrin təhsillərinə əhəmiyyətli vaxt, səy və pul xərclədiklərini nəzərə alaraq, ali təhsil müəssisələri tələbələrin gözləntilərinə və təmin etdikləri təhsilin keyfiyyətinə cavab verməlidir. Keyfiyyətin aşağı olması, ödənişləri müqabilində kifayət qədər dəyər əldə etmədiklərini düşünən tələbələr arasında narazılığa səbəb ola bilər. Bun hal, yüksək köhnəlmə nisbətlərinə və mənfi rəylərə səbəb ola bilər ki, bu da müəssisənin nüfuzuna və tələbələrin qeydiyyat nisbətlərinə xələl gətirə bilər.

Nəhayət, yuxarıda müzakirə edilən nəticələr, o cümlədən qeyri-adekvat kadr seçimi, qeyri-sabit kurikulum çatdırılması, qeyri-kafi infrastruktur və resurslar, tələbələrin nəticələrinin azalması, sosial təsirin olmaması və tələbələrin narazılığı təhsil müəssisələrində effektiv keyfiyyət təminatı proseslərinin saxlanmasının kritik əhəmiyyətini vurğulayır. Keyfiyyət təminatına dəstəyin olmaması akademik mühitə və tələbə təcrübəsinə təsir etməklə yanaşı, təşkilatın nüfuzuna xələl gətirir, tələbələrin uğurlarına kölgə salır və müsbət sosial dəyişikliklərə töhfəsini əngəlləyir.

Nəticə

Yekun olaraq qeyd edək ki, Ali Təhsil Müəssisələrində keyfiyyət təminatının yüksək standartlarının saxlanılması təhsildə mükəmməlliyin davam etdirilməsi, tələbə artımının təşviq edilməsi və cəmiyyətdə müsbət dəyişikliklərin aparılması və s. üçün çox vacibdir. Buna görə də, keyfiyyətli təhsil almaq üçün tədqiqatçı aşağıdakı tövsiyələri təklif etmişdir:

Birincisi, yuxarıda qeyd olunan problemlərin həlli və ali təhsil müəssisələrində keyfiyyətin yüksəldilməsi çox vacibdir; buna görə də, yaxşı ixtisaslaşmış, düzgün seçilmiş və həvəsləndirilmiş işçi qüvvəsi innovasiyalara təkan verə, məhsuldarlığı artıra və müəssisənin ümumi inkişafına töhfə verə bilər. Bu səbəbdən, tədqiqatçı administrativ heyət, pedaqoji heyət və müəllimlər üçün şəffaf seçim proseslərini tövsiyə edir. Müəssisələr lazımi təcrübəyə, öhdəliklərə və institusional dəyərlərə uyğunluğu olan şəxslərin müəyyən edilməsinə diqqət yetirməlidirlər. Keyfiyyət mədəniyyətinin formalaşdırılması üçün qeyd edilən yanlış təyinatlara yol verilməməli, səriştələr, akademik göstəricilərlə təyin edilən rəhbər heyət və

səlahiyyətləri arasında uyğunluq gözlənilməli, rəhbərliyə qəbul edilmiş heyət müəssisə daxili keyfiyyət standartları ilə nizamlanmalı və Ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyətinə bilavasitə cavabdeh olan keyfiyyət təminatından məsul şəxsin və ya şəxslərin rəyi əsas götürülməlidir. Belə ki, müəssisəsində keyfiyyət standartlarına uyğun gəlməyən əməkdaşların rəhbər təyin edilməsi və səlahiyyətlərinin verilməsi bir başa Ali təhsil müəssisəsi ilə Keyfiyyət təminatı arasında maraqlarının toqquşmasına gətirib çıxarır ki, belə toksik mühitdə təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsindən söhbət gedə bilməz. Tədris metodlarını, tədqiqat bacarıqlarını və ümummədəni səriştələri təkmilləşdirmək üçün müntəzəm peşəkar inkişaf imkanları da təmin edilməlidir.

İkincisi, bütün Ali Təhsil Müəssisələri kurikulumların məzmununu, strukturunu və tədrisini ciddi şəkildə nəzərdən keçirən və nəzarət edən keyfiyyət təminatı komissiyaları yaratmağa təşviq edilir. Bütün kurslarda ardıcıllığı təmin etmək üçün standartlaşdırılmış proqramlar, tədris metodları və qiymətləndirmə meyarları qorunmalıdır. Kurikulumların effektivliyinin müntəzəm qiymətləndirilməsi davamlı təkmilləşdirmə səylərinə istiqamətlənməlidir.

Üçüncüsü, ali təhsil müəssisələri infrastruktur və resurs mərkəzlərinə, o cümlədən kampuslara, sinif otaqlarına, laboratoriyalara, kitabxanalara və texnoloji resurslara müntəzəm investisiya qoyuluşlarına üstünlük verməlidir. Tələbələrin ehtiyaclarını ödəmək üçün laboratoriya şəraiti, ən son dərsliklər və texnologiya ilə təmin etmək üçün lazımi maliyyə resursları ayrılmalıdır.

Dördüncüsü, tələbələr üçün etika həm sinifdə, həm evdə, həm də cəmiyyətdə gündəlik həyatda davranış vərdişidir. Tələbələr və müəllimlər tərəfindən dəstəklənən və hörmət edilən etikanın mövcud olmasının, şübhəsiz ki, diqqət yetirilməsi lazım olan mühüm səbəbi var. Keyfiyyət mədəniyyətinin formalaşdırılması ilkin olaraq Ali təhsil müəssisəsinin təyin etdiyi etik kodeksin öz əməkdaşları tərəfindən lazımi qədər başa düşülməsi və icra edilməsindən asılıdır.

Tələbələrdə etik dəyərlərin, sosial məsuliyyətin və tənqidi düşünmə bacarıqlarının əks etdirilməsi və təşviq edilməsi məzunların cəmiyyətə müsbət təsir göstərməsi ilə nəticələnə bilər. Keyfiyyətli təhsil tələbələrin təkcə akademik deyil, həm də sosial cəhətdən inkişafına kömək edir, gələcəkdə korrupsiya, nepotizm, plagiarizm və cəmiyyətin digər zərərli hadisələrinin bir hissəsi olmayan məsuliyyətli vətəndaşların formalaşmasına töhfə verir.

Beşincisi, keyfiyyət təminatı tədrisdən kənara çıxmalı və tədqiqat və innovasiyaya diqqət yetirməlidir. Universitet alimlərin və müəllimlərin liberal ruhda biliklərin irəliləməsi, mənimsənilməsi və çatdırılmasında iştirak etdiyi və beləliklə də tələbələri seçdikləri peşələrə və həyatın digər sahələrinə hazırladıqları yerdir. Bilikləri yaymaqla yanaşı, universitetlər həm də tədqiqat yolu ilə yeni biliklər "formalaşdırır" və mövcud, eləcə də tədqiqat yolu ilə "formalaşan" yeni biliklərə əsaslanan yenilənmiş tədris üçün platformalar təqdim edir. Buna görə də, universitetin pedaqoji heyətinin tədrislə yanaşı, tədqiqatla da məşğul olması və bunun Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən stimullaşdırılması tövsiyə olunur. Bir fəaliyyəti digərinin bahasına inkişaf etdirən istənilən sistem (tədris və tədqiqatın müqayisəsi) ali təhsil müəssisəsinin fəaliyyətini zəiflədir. (Alexander, 1931).

Fakültə və tələbələri qabaqcıl tədqiqatlarla məşğul olmağa həvəsləndirmək müəssisənin akademik nüfuzunu artıra və ictimai tərəqqiyə töhfə verə bilər. Odur ki, tədqiqat universitetlərin cəmiyyət üçün görməsi gözlənilən vəzifələrdən biri olduğu üçün universitetlərin tədqiqata və innovasiyaya diqqət yetirməsi təşviqedici məsələdir. Müəhaziraçilər, administrativ heyət və tələbələr tədqiqat bacarıqlarına yiyələnməli, universitetlərdə şəxsi büdcəsi olan və tədqiqat və innovasiyaların gücləndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan tədqiqat və innovasiya şöbəsi maarifləndirmə və təşviqatla, tədqiqatların kommersiyalaşdırılması, patentlərin maliyyələşdirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərməlidir.

Sonda qeyd etmək lazımdır ki, ən effektiv keyfiyyət təminatı strategiyası tədqiqat işində qeyd edilmiş məqamları nəzərə almaqla Ali təhsil müəssisəsi rəhbərliyi tərəfindən qurulmaqda olan keyfiyyət təminatı struktur vahidinə dəstək verilməsi, keyfiyyət təminatı sisteminin, mexanizmlərinin və keyfiyyət mədəniyyətinin formalaşdırılması məqsədilə keyfiyyət təminatından məsul şəxs və ya şəxslərə verilmiş səlahiyyətlərin formallıqdan çıxarılması, təhsilin keyfiyyətinin yalnız bir və ya bir neçə şəxsin deyil hər kəsin vəzifə öhdəliyinə daxil edilməsi, Ali təhsil müəssisəsinin qəbul etdiyi qərarlarda keyfiyyət amilinin unudulmaması, maraqlı tərəflərin rəyinin dərindən incələnməsi və müvafiq tədbirlərin görülməsi, qəbul edilməsi zəruri olan qərarların keyfiyyət təminatı ilə razılaşdırılması ilə əldə edilə bilər.

ƏDƏBİYYAT

Achua, C.F. & Lussier, R.N. (2016). *Liderlik: Nəzəriyyə, Tətbiq və Bacarıqların İnkişafı*. Altıncı Nəşr. Boston, MA CENGAGE Learning, USA.

Alexander, S. (1931). "Universitet Fəaliyyətinin Məqsədi". *Rüblük Siyasi Hesabat*, 2: 337-352.

Angappapillai, A.B. & Annapoorani, C.K. (2012). "Ali Təhsildə Keyfiyyət: Empirik tədqiqat". *Afrika-Asiya Sosial Elmlər Jurnalı*, 3(3, 4): 1-11.

Blatchford, P., Russell, A., & Brown, P. (2009). "Böyük və Kiçik Siniflərdə Tədris". L. J. Saha & A. G. *Dworkin (Eds.), International Handbook of Research on Teachers and Teaching*, Səh. 779-790. New York, NY: Routledge.

Ibrahim, A. (2010). "Məktəb Müəllimləri və Direktorları üçün Qiymətləndirmə və Qiymətləndirmə Bacarıqlarının Təkmilləşdirilməsi. Dünya Bankı/ Lagos Eko Secondary Layihəsi". Lagos: Academy Press Plc.

Məqsəd 4: Keyfiyyətli Təhsil. UNDP. Bərpa edilmə tarixi 13 April 2017.

Opara, M.F. (2014). Anambra Dövlət Universitetində Keyfiyyət Təminatına Tələbat: "Nigeriya, Anambra Dövləti, Anambra Universiteti, Təhsil Fakültəsinin ilk fakültə mühazirəsində təqdim olunan məqalə".

Shami, P.A. & Hussain, K.S. (2005). Pakistanda Əsas Təhsil: Təhsilin Planlaşdırılması və İdarəetmə Akademiyası. Təhsil Nazirliyi.

Ugodulunwa, C.A. (2015). "Nigeriyada Araşdırma, Qiymətləndirmə və Qiymətləndirmədə Keyfiyyət Təminatı". *Nigeriya Təhsil Araşdırmaları və Qiymətləndirmə Jurnalı*, 14(1): 1-23.

Vroeijenstijn, A.I. (1995). "Təkmilləşdirmə və Hesabatlılıq: Scylla və Charybdis-in fikirləri arasında axtarış". *Ali Təhsil Siyasəti Seriyası*, 30.